

TÜRK HALK NİNNİLERİNDE TANRI ÖĞRETİSİ

Yard. Doç. Dr. Ali Hussein Hasan

Görev Unvanı: Bağdat Üniversitesi- Diller Fakültesi- Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümünde Öğretim Üyesi

Genel Uzmanlık: Türk Dili ve Edebiyatı

Email: ali.h@colang.uobaghdad.edu.iq, <https://orcid.org/0000-0001-8329-4291>
WhatsApp Phone No.: 009647700033408

التنهيدة الإلهية في الادب الشعبي التركي

م.د. علي حسين حسن المفتي

عضو هيئة تدريسية في جامعة بغداد / كلية اللغات / قسم اللغة التركية

الأختصاص العام: اللغة التركية وآدابها

البريد الإلكتروني: ali.h@colang.uobaghdad.edu.iq

<https://orcid.org/0000-0001-8329-4291>

رقم الواتس أب: 009647700033408

ÖZET

Türk Edebiyatı, geçmişten günümüze kadar pek çok alanda kendini göstermiş ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Türk Edebiyatı, tarihte 3 kola ayrılmıştır. Bunlar İslamiyetten önceki Türk Edebiyatı,

tı, İslam etkisi altındaki Türk Edebiyatı ve Batı kaynaklı Türk Edebiyatıdır. Türklerin İslam dinini kabulüyle beraber, İslami özellikler taşıyan bir edebiyat yapısı oluşmuştur. Türk Halk Edebiyatı ise, bu türe öncülük etmiştir. Kendi içerisinde Anonim Halk Edebiyatı, Aşık Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı şeklinde kollara ayrılmıştır. Türk Halk Edebiyatının, Anonim Halk Edebiyatı başlığı altında şekillenen ürünlerden biri de, ninnilerdir.

Ninniler, çocukları veya bebekleri uyutmak, rahatça uykuya dalmalarını sağlamak adına, ezgilerle söylenen manzum eserlerdir. Kendine has üslupla söylenir ve manilere çok benzerler. Herkes kendi ninnisini uydurabilir, veya daha önce söylenmiş ninnileri, kulaktan kulağa aktararak kullanabilirler. Söyleyeni belli değildir. Bu yüzden Anonim Halk Edebiyatı kategorisinde değerlendirilir. Kısa, sade, basit, yalın bir üslupla, çocuğa hitaben söylenir. Şiir şeklinde de söylendiği gibi, daha çok terennüm ile söylenirler.

Söz konusu ninniler olunca, kaynakları pek çoktur. Çünkü her topluluk kendi ninnisini üretir. Çok geniş bir saha olduğu unutulmamalıdır. Ninnilerin neredeyse tamamı, dini içeriklidir. Allah öğretisi üzerinde durur. Henüz küçük yaşta, Allah lafzının huzuru, çocuğa aşılanır.

Biz bu çalışmamızda, Türk Halk Edebiyatının bir alt dalı olan Anonim Halk Edebiyatının bir parçası olan ninnilerde Tanrı öğretisini işleyeceğiz. Çalışmamıza bu kapsamlı özet ile başlıyoruz. Ardından ninnilerin özelliklerini, edebiyattaki konumunu ve içeriklerini inceleyeceğiz. Ardından Türk Halk Ninnilerinde Tanrı öğretisini ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Ninni, Türk Halk Edebiyatı, Anonim Halk Edebiyatı, Nazım, Yorum ve Düşünce.

GİRİŞ

Ninnilerin Türk Edebiyatındaki Yeri:

Mehmet Fuat Köprülü başta olmak üzere birçok araştırmacının da tasnif ettiği üzere Türk Edebiyatı, temelde 3 ana başlıkta incelenir. Bunlar

- 1- İslam Öncesi Türk Edebiyatı
- 2- İslam Etkisindeki Türk Edebiyatı
- 3- Batı Kaynaklı Türk Edebiyatıdır (Köprülü: <http://www.cakildergi.com/turk-edebiyatinin-tasnifi-hakkinda-kopruluden-farkli-dusunmek/>).

Bu noktada İslami Türk Edebiyatı ile İslam öncesi Türk Edebiyatı arasındaki geçiş dönemi unutulmamalıdır. Çalışmamıza kaynaklık edecek olan ninni kavramı, 2. başlık olan İslam Etkisindeki Türk Edebiyatı kategorisindedir. Bu bakımdan, diğer 2 başlığın sadece isimlerini vermekle yetineceğiz. Ele alacağımız başlık olan İslam Etkisindeki Türk Edebiyatını inceleyelim:

İslam Etkisindeki Türk Edebiyatı:

Türklerin İslam dinini kabulüyle beraber, yaşayış tarzında değişimler gözlemlenmiştir. Bunlar doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Bu değişim, yeni kavramları beraberinde getirir. Geçen yüzyıllar boyunca şekillenir ve gelişerek günümüze kadar ulaşır.

İslam Etkisindeki Türk Edebiyatı, 2 ana başlıkta incelenir:

- 1- Halk Edebiyatı
- 2- Divan Edebiyatı

Ninnileri içerisinde barındıran Türk Halk Edebiyatı, 3 ana başlığa ayrılırlar:

- 1- Aşık Edebiyatı
- 2- Tekke Tasavvuf Edebiyatı
- 3- Anonim Halk Edebiyatı.

Çalışmamızı ilgilendiren ve ninni kavramını içinde barındıran başlık, Anonim Halk Edebiyatıdır. Diğer başlıkların yalnızca isimlerini vermek suretiyle, Anonim Halk Edebiyatını daha derinden inceleyeceğiz.

Anonim Halk Edebiyatı:

Genel olarak Anonim Halk Edebiyatı “Sözlü kültür ortamında üretilip beraberinde kullanılan, yıllar geçtikçe ilk söyleyeni unutulmuş, sonucunda halkın edebî zevki, terbiyesi ve tefekküründen geçerek halkın kendine özgü malı haline gelen, edebî eserlerin tamamı ve bunu inceleyen bilim dalıdır.” (Bekki, 2001: 176)

Anonim Halk Edebiyatı, kendi içerisinde 6 kısma ayrılır. Bunlar:

1. Manzum olarak yazılanlar
Mani, tekerleme, türkü, yanılmaca ve ninni gibi.
2. Mensur olarak yazılanlar
Fıkra, efsane ve masal gibi.
3. Her iki şekilde de karşımıza çıkanlar
Atasözleri, deyimler, bilmeceler, dua ve beddualar gibi.
4. Halk Hikayeleri
5. Deşanlar
6. Halk tiyatroları. Hacivat-Karagöz, orta oyunu, meddah oyunu, kukla gösterisi gibi. (Sakaoğlu 1987: 292).

Ninnilerin Türk Edebiyatı içerisindeki yerini bu şekilde tespit ettikten sonra, ninni kavramı üzerinde duralım.

Ninni nedir?

Çocuk dünyaya geldiği zaman, annesinin sütünü emerken, kulaklarının duduğu ilk sözler annesinin söylediği ninnilerdir. Ninniler; anneler, babalar veya bir

büyük tafaından çocukları uyutmak için belli bir ezgiyle söylenen manzum veya mensur sözlerdir (Bayatlı, 2017: 157) olarak tanımlanabilir.

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazıl Kılavuzu'nda ninn maddesinde ninni ile ilgili şu tanımlama yapılmıştır: "isim. (ni'nni) 1. Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkü: "Gırç gırç bir beşik sallanıyor, kalın, uzun bir kadın sesi ninni söylüyordu." -Halide Edip Adivar. 2. ünlem. Bu türkülerin sonunda tekrarlanan söz: Uyusun da büyüsün ninni!" (Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Ninni Maddesi, 2001).

Türklerin ilk ve en önemli sözlüğü olan, Kaşgarlı Mahmud'un telif ettiği Dîvânü lugâti't-Türk isimli sözlükte bu kavram balu balu kavramıyla ifade edilmektedir. (Kaşgarlı Mahmud 1992: Cilt III: 232) Ninnilerde temel amaç, çocuğu uyutmaktır. Kendine özgü bir terennüm ile söylenir. Nazımla söylenirler. Türklerin milli nazım birini olan hece ölçüsüyle söylenirler. Bu bakımdan manzume özellikleri taşır. Nitekim halk edebiyatı araştırmacısı Şükrü Elçin, ninni kavramını şu şekilde açıklamaktadır:

"Ninniler, annelerin süt emen çocuklarını uyutmak için ezgi ile söyledikleri manzum veya mensur sözlerdir." (Elçin, 1986: 271)

Türkiye Türkçesinde ninni olarak bilinen bu tür, Türk Dünyasında çeşitli isimlerle anılır. Örneğin Azeri Türkçesine göre ninni, laylay olarak geçer. Eski Çağatay Türkçesinde elle kavramıyla tabir edilir. Bir başka örnek ise Kırım Türkçesine aittir. Kırım Türkleri ninni yerine ayya kavramını kullanırlar. (Çelebioğlu, 1982: 11-13)

Ninnilerin en önemli özelliği, neredeyse tamamında kullanılan ara nağmelerdir. Bunlar dandini dandini, nen ne, uyusun da büyüsün, hu mevlam gibi kelime gruplarıdır. İçeriği ve sözleri bambaşka olsa da, bahsi geçen bu kelime grupları mutlaka ninniye eşlik eder. Kitanın başında ve sonunda mutlaka kullanılırlar. Bu bakıma, nakarat özelliği taşır.

Ninnilerin çoğu, musiki ile söylenmiştir. Müzik, çocukların iç dünyasını renklendirir. Ayrıca çocuğun hayal dünyasını zenginleştirir. Yaratıcı fikirler ortaya atmasını ve sanatla içli dışlı olmasını sağlar. (Ungan, 2009: 42). Yani ninnilerin ezgilerle söylenmesinin sebebi budur.

Ninniler, genel olarak güzel şeylerden bahseder. Bazen evin babası çağrılır, bazen de kuşlardan bahseder. Bazen duygusal, bazen komiktir. Çocuğun ismi, bazı zamanlarda ninnilerde geçer. Pek çok açıdan incelenebilir. Nitekim Türk Halk Ninnileri, tarih boyunca pek çok açıdan incelenmiştir. Biz bu çalışmamızda, Tanrı öğretisi üzerinde duracağız. Fakat öncesinde birkaç hususa daha değinmek istiyoruz.

Ninnilerin türü ve çeşitleri çoktur. Örneğin yalnızca kız çocukları veya yalnızca erkek çocukları için söylenen ninniler vardır. Bununla birlikte, her iki cinsiyet için söylenenler de vardır. Ninniler söz konusu olduğunda, en büyük bölümü dini mahiyette olanlar oluşturur. Tevhid, şahadet, peygamber, Tanrı isimleri gibi konular işlenir. Burada iki maksat vardır. İki, çocuğun Tanrı öğretisi ile büyümesi, ikincisi ise çocuğu veren Tanrı'ya şükür mahiyetindedir. Her iki durumda da, Tanrı öğretisi üzerinde sıklıkla durulduğu ortadadır.

Ninnilerin genel olarak en önemli bir başka özelliği ise, hece ölçüsüyle söyleniyor olmasıdır. Genel olarak 7 hece ölçüsüyle söylenen ninnilerin kafiye biçimi ise şöyledir:

... a

... a

... b

... a

Bu bakıma manilere benzerler. (TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, 1997, 15. Cilt: 347) Manileri ninnilerden ayıran şey, içeriğidir. Muhatapları farklıdır ve amacı birbirinden başkadır.

Türk Halk Ninnilerinin, Türk Edebiyatındaki konumuna ve ninni kavramının ayrıntılarına değindikten sonra, çalışmamızın temel konusu olan Türk Halk Ninnilerinde Tanrı öğretisini ele alalım.

Türk Halk Ninnilerinde Tanrı öğretisi

Çalışmamızın bu kısmında, Türk Halk Ninnilerinde Tanrı öğretisini ele alacağız. Çalışmamıza kaynaklık edecek olan eserden hareketle, alıntılar yaparak, ilgili metnin içeriğinde tanrı öğretisini inceleyeceğiz. Bir ninnide şunlar söylenmektedir:

Her işlerin başı Allah

Mahrum koymaz vallah billah

Amasya'da Pir Hamdullah

Tanrım bu taşa bir can ver! (Demir, 2010: 289)

Öncelikle bu ninninin bir hikayesi olduğunu ifade ederek başlayalım. Bir kadın, çocuğu olmadığı için ayıplanır. Kocasını yeni bir kadın alır. Bunun üzerine, çocuğu olmayan kadın üzülür ve aklını yitirir. Gördüğü beyaz bir taşı alır, bir beze sarar. Bu taşı sanki bir çocuk gibi sallamaya ve ninni söylemeye başlar. Taşa can vermesi için Tanrıya yalvarır. Ninninin ilk kısmı şu şekildedir:

"Ak taş diye beledim

Tülbendime doladım

Tanrı'dan dilek diledim

Tanrı'm bu taşa bir can ver!" (Demir, 2010: 289)

Görüldüğü üzere bu ninni, oldukça duygusaldır. İlk kıtada çocuğa yönelik bir Tanrı öğretisi yoktur. Yalnızca annenin bir feryadı söz konusudur. Fakat daha önceki

yaptığımız alıntidan hareketle şunları söylemek mümkündür. İlk dizede "Her işlerin başı Allah" cümlesi, tüm çalışmamızı özetler mahiyettedir. Kainatta meydana gelen tüm hadiseler, yüce bir yaratıcının kudreti ile gerçekleşir. Ninnide, Tanrı öğretisine dair, yüce Allah'ın kudreti göze çarpar. Hatta öyle ki, bir taşta can vermesi ve o taş bir bebeğe dönüştürmesi için dua edilmektedir. Tanrının kudretine teslimiyet vardır. 3. dizede ise, Türkiye'nin Amasya ilinde medfun bulunan Pir Hamdullah adındaki bir Allah dostunun himmeti umulmaktadır. Tüm ninniye bakıldığında, Türk coğrafyasındaki pek çok alim-evliyanın ismi zikredilmektedir.

Bir başka ninniye baktığımızda, konumuza ilişkin oldukça önemli bir detay vardır:

*"Nenni nen nen Allah
Sen uykular ver Allah
Benim yavruma maşallah
Uyur da büyür inşallah
Uyu yavrum ninni
Büyü yavrum ninni" (Demir, 2010: 290)*

Burada en önemli detay, Tanrı'dan istekte bulunulmasıdır. Tanrı lafızları geçen ninnilerin çoğunda, bir istek vardır. Tanrıya yapılan bu temenniler, çocuğun sıhhatli ve imanlı bir şekilde büyümesi için yapılan dualardır. Tıpkı alıntıladığımız kısımda olduğu gibi. Burada, uyumamış çocuğu uyutmak için, "sen uykular ver Allah" dizesi geçmektedir. Bu isteğin sebebi ise çocuğun büyümesi içindir. Bir insanın büyümesi, günlerin ilerlemesi ile doğru orantılıdır. Gün geçtikçe çocuk büyür, gelişir. Kimse çocuğunun ölmesini istemez. Sağlıklı bir şekilde büyümesi için Allah'a dua edilmesi, Tanrı öğretisi açısından oldukça önemlidir.

Bir başka ninniye baktığımızda, şu dizeler oldukça önemlidir:

"Ninni diye uyuttuğum

Allah diye büyüttüğüm

Tevhid ile yürüttüğüm

Uyusun da büyüsun ninni

Uyusun yavrum ninni

Uyusun da büyüsun ninni" (Demir, 2010: 291)

Burada açıkça görülen husus, "Allah diye büyüttüğüm" dizesindedir. Yüce Allah'ın ismi ile büyüyen, daha ilk yaşlarında onun ismi ile uyuyan çocuklar, dini açıdan hassas birer birey olarak yetişmektedirler. Bu hedef doğrultusunda, ninnilerinde Tanrı öğretisi vardır. Ebeveynler tarafından amaçlanan şey, çocuk büyürken Allah'ı unutmasın gayretidir. Tevhidin öğretilmesi ise, Allah'tan başka gücün olmadığını, Allah'tan başka kimseye boyun eğilmemesi gerektiğini ve en önemlisi Allah'ın birliğini aşlamak amacıyla dile getirilmiştir. Bu bağlamda Türk Halk Ninnilerinde Tanrı öğretisi, bu ninnide en temel göreviyle karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka ninniye bakalım:

"Hû hu hu Allah

Dertlere derman Allah

Yavrum benim uyusun

Büyüsün Subhanallah

Ninni paşam ninni

Ninni paşam nenni" (Demir, 2010: 291)

Burada göze çarpan dize "dertlere derman Allah" kısmıdır. Burada dert ve kederin şifasının Allah tarafından verileceği vurgulanmıştır. Derdin dermanı Allah'tır

ve dermanın sebebini yaratan da Allah'tır. Bu bakımdan, çocuğun bu öğretille büyümesi istenmiştir. Ayrıca Subhanallah gibi dini terimler, sıklıkla kullanılmıştır. Bunun sebebi ise, çocuğun dini terimlere aşina olması istenmiştir. Bu ninnide dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise, erkek çocuğuna yönelik olmasıdır. Son dizelerde geçen paşam sözü, Türkçede yalnızca erkeklere ithafen söylenir. Dolayısıyla bu ninni, bir kız çocuğuna söylenemez. Yalnızca kız çocuklarına söylenen bir ninni örneği verelim:

*"Eee eee Allah
Kızıma uyku ver Allah
Eğer uyku vermezsen
İyilik sağlık ver Allah
Eee eee eee...
Eee eee eee..." (Demir, 2010: 153)*

Görüldüğü üzere bu ninni, kız çocuklarına hitaben söylenmiştir. "Kızıma uyku ver Allah" dizesi, bunu ispatlamaktadır. Bir başka ninnide konumuza ilişkin önemli bir ayrıntı vardır:

*"Ninni dedim uyuttum
Hak yolunda büyüttüm
Uyu bebeğim uyu...
Eee eee eee...

Hak yolunda bir kuyu
İçinde zemzem suyu
Uyu bebeğim uyu
Eee eee eee..." (Demir, 2010: 291)*

Burada önemli olan, çocuğun gelişim döneminde, Hak ismiyle ve Hak yolunda büyütülmesidir. Temel hedef, çocuğun Hakka ve hakikate alıştırılması, Tanrı yolunda yürümesidir. Ağaç yaşken eğilir şeklinde bir Türk atasözü vardır. Burada kasıt, kişinin henüz küçükken bazı şeylerin kolay aşılmasıdır. Büyüyüp kendi ayakları üzerinde durunca, o kişiye bazı şeyleri anlatmak zordur çünkü karakteri şekillenmiştir. Henüz küçükken, olgunlaşmamışken, Tanrı öğretisi çok daha rahat öğretilir. Bunun sebebi, çocuğun henüz her şeyi yeni öğreniyor olmasıdır. Bu sebeple, Hakkı öğretmek hedeflendiği takdirde, ninniler oldukça önemli bir araçtır. Ninninin ikinci kıtasında zemzem suyu örneği verilmiştir. İslam alemi için oldukça önemli ve kutsal olan bu kuyu, çocuğa örnek olarak sunulmaktadır. Çocuk büyüyünce bu kuyunun ne olduğunu soracak, ve aldığı cevap karşısında Tanrı hassasiyeti oluşacaktır. Dolayısıyla bir çocuğun dini motifleri anlaması için, ninniler oldukça önemlidir. Bu bakıma ninniler, hem bir uyku vesilesi ve hem de bir dini eğitim metodu olmaktadır.

Bir başka örneğe bakalım:

"Gül ağacı budam budam

Gülü bitmiyor aslı nedem

Seni bana veren Hüda'm

Ninni yavrum sana ninni

Ninni yavrum sana ninni" (Demir, 2010: 292)

Yine Tanrı'nın kudreti burada vurgulanmaktadır. Bahsi geçen bu ninnide, Tanrı kudreti üzerinde durmayacağız. Buradan hareketle şunu söylemek lazım. Ninnilerde geçen tanrı isimleri, oldukça değişkendir. Şimdiye kadar verdiğimiz örneklerde de açıkça görüleceği üzere, Tanrı lafızları değişkendir. Örneğin Tanrı, Hak, Allah, Hüda, Rahman gibi tanrı kavramları kullanılmaktadır. Tanrı, Türkçe bir kelimedir. Çalab kavramı da, Türkçede tanrı kavramının yerini tutar. Allah, Hak ve

Rahman gibi kavramlar, Arapça kökenlidir. Alıntıladığımız bu örnekte Hüda kavramı göze çarpmaktadır. Hüda, Farsça'da Tanrı manasına gelmektedir. Bu durum, ninnilerde Tanrı öğretisi söz konusu olunca, oldukça önemlidir. Pek çok dilde, Tanrı kavramına ilişkin kullanılan Sözcükler, ninnilere konu olmuştur. Dolayısıyla çocuk, henüz küçük yaşlarında Tanrı kavramı yerine kullanılan ve pek çok dilde karşılığı olan kavramları öğrenmektedir. Bu öğreti ile çocuğa, olası bir tanrı kavramının öğretilmesi amaçlanmıştır. Nitekim bu kısımda, çocuğun Hüda'dan yani Tanrı'dan olduğunu, onun eşsiz kudreti ve yaratmasıyla yaşam bulduğu dile getirilmektedir.

Bir başka örneğe bakalım:

"İllallah Allah adı

La ilahe illallah

Her illallah dedikçe

Gelir ağzımın tadı

Ninni yavrularım ninni

Ninni yavrularım ninni" (Demir, 2010: 293)

Burada Tanrı öğretisine ilişkin en önemli detay, kelime-i tevhiddir. Kelime-i tevhid, İslam Dininde Allah'ı birlemek, ondan başka Tanrı olmadığını söylemektir. İslam dinine girmek isteyen bir kişinin, bu ikrarı yerine getirmesi şarttır. Aksi takdirde İslam dairesinden çıkar. İlk ve en önemli kural olan tevhid öğretisi, ninnilerde oldukça sık karşımıza çıkar. Bunun sebebi, çocuğa dini motifleri aşılmasıdır. Böylesine önemli bir kavramın öğretilmesi, oldukça doğaldır. "la ilahe illallah" Allah'tan başka tanrı yoktur manasına gelir. Bunu uyumakta olan çocuğa söylemek ise, Tanrı öğretisidir.

Bir başka ninniye bakalım:

"Allah deyip kundak sardım

Allah deyip kundak sardım

Besmeleyle ak süt verdim

Nenni paşam nenni

Nenni yiğidim nenni

Eee eee eee..." (Demir, 2010: 291)

Çocuklar, hareket edip yataktan düşmesin veya kendine zarar vermesin diye sıkı sıkı yorganlara sarılır. Buna kundak denir. Kundak sarmak, çocuğun yetişmesinde önemlidir. Bu kundağı sararken Allah demek ise, hem teberrük hem de dini hassasiyetin göstergesidir. Çocuk adına yapılan bir dua mahiyetindedir. İlk iki dizenin aynı olduğunu görüyoruz. Bu durum, ninnilerde çok sık karşımıza çıkar. Dizenin vurgusunu güçlendirmek için 2 veya daha fazla kez söylenebilir. 3. dizede ise, Besmeleyle ak süt verdim dizesi, çalışmamız açısından oldukça önemlidir. Öncelikle ak, yani beyaz, saflığın ve temizliğin sembolüdür. Anne sütünün beyaz olması, çocuğuna karşı Allah'ın verdiği saf ve tertemiz bir içecektir. Bu süt, çocuk dünyaya geldiği zaman, annede üretilir. Yani çocukla beraber, rızkı da gönderilir. Dolayısıyla temizdir. Bu sütü çocuğa içirirken besmele yani bismillahirrahmanirrahim (بسم الله الرحمن الرحيم) demek, çocuğu ve sütü veren Tanrı'ya bir teşekkür mahiyetindedir.

Son olarak bir başka ninniye, konumuz bağlamında bakalım:

"Rahim Allah Kerim Allah

Allah Allah birsin Allah

Kızıma uykular ver Allah

Nenni kızıma nenni

Uyusun da büyüsun nenni" (Demir, 2010: 298)

Bu ninninin yoğun bir şekilde Tanrı öğretisi üzerinde durduğunu görmekteyiz. Allah'ın Rahim ve Kerim isimleri verilmiştir. Daha önce bahsettiğimiz tanrı isimlerini

zikretme mevzusu, burada karşımıza çıkmaktadır. Tekrarlanan Allah lafzı, ninnilerde dini argümanların ne kadar çok kullanıldığını bize göstermektedir. Aynı şekilde Allah'ın birliği yani tevhid öğretisi görülmektedir. Yine aynı şekilde uyku, Allah'tan istenmektedir. Çünkü Allah'ın kudreti o kadar büyüktür ki, ondan habersiz hiçbir şey olmaz ve her şey ondan istenir. Bu öğretiler, Türk Halk Ninnilerinin vazgeçilmez unsurudur.

SONUÇ

Türk Edebiyatı, geçmişten günümüze kadar pek çok alanda kendini göstermiş ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Türk Edebiyatı, tarihte 3 kola ayrılmıştır. Bunlar İslamiyetten önceki Türk Edebiyatı, İslam etkisi altındaki Türk Edebiyatı ve Batı kaynaklı Türk Edebiyatıdır. Türklerin İslam dinini kabulüyle beraber, İslami özellikler taşıyan bir edebiyat yapısı oluşmuştur. Türk Halk Edebiyatı ise, bu türe öncülük etmiştir. Kendi içerisinde Anonim Halk Edebiyatı, Aşık Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı şeklinde kollara ayrılmıştır. Türk Halk Edebiyatının, Anonim Halk Edebiyatı başlığı altında şekillenen ürünlerden biri de, ninnilerdir.

Ninniler, çocukları veya bebekleri uyutmak, rahatça uykuya dalmalarını sağlamak adına, ezgilerle söylenen manzum eserlerdir. Kendine has üslupla söylenir ve manilere çok benzerler. Anonim Halk Edebiyatı kategorisinde değerlendirilir. Kısa, sade, basit, yalın bir üslupla, çocuğa hitaben söylenir. Şiir şeklinde de söylendiği gibi, daha çok terennüm ile söylenirler.

Ninniler, pek çok açıdan incelenmiştir. Şekil veya içerik bakımından araştırılmış, bazen de psikolojik taraflarına vurgu yapılmıştır. Çocuk gelişiminin vazgeçilmez unsuru olan ninniler, bu çalışmamızda Tanrı Öğretisi açısından incelenmiştir. Psikolojik, sosyolojik, kültürel ve tarihsel yönlerine vurgu yapılmış ve dini mahiyeti değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın giriş kısmında, konumuza dair kapsamlı bir özet sunduk. Ardından, Türk Halk Ninnilerinin, Türk Edebiyatındaki konumunu inceledik. Hemen ardından, Ninni kavramını açıkladık ve pek çok açıdan inceledik. Diğer araştırmacıların konuya ilişkin yorumlarına ve yorum farklılıklarına değindik. Ardından, çalışmamızın özünü oluşturan Türk Halk Ninnilerinden hareketle, Tanrı öğretisi üzerinde durduk ve konuya ilişkin yaptığımız alıntılarla inceledik. Alıntılarını, büyük Türk Edebiyatçısı Necati DEMİR'in Türk Ninnileri isimli kapsamlı eserinden yaptığımızı belirtmek isteriz.

KAYNAKÇA

- BAYATLI, Necdet Yaşar. Irak Türkmen Folklorunda Geçiş Dönemleri Etrafında Oluşan Halk İnançları. I.C. Kültür Bakanlığı Yay. Bağdat. 2017
- BEKKİ, Selahattin, "Anonim Halk Edebiyatı", Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, 1. Cilt, İstanbul 2001.
- ÇELEBİOĞLU, Amil, Türk Ninniler Hazînesi, İstanbul 1982.
- DEMİR, Necati, Türk Ninnileri, Sarkaç Yayınları, Ankara 2010.
- ELÇİN, Şükrü, Halk Edebiyatına Giriş, KTB Yayınları, Ankara 1986.
- Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Ninni maddesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.
- KAŞGARLI Mahmud, Divânü Lûgat-it-Türk Tercümesi, (Çeviren: Besim ATALAY), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1992.
- SAKAOĞLU, Saim, "Halk Edebiyatı Kavramı Üzerine", II. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, Yunus Emre Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, Eskişehir 1987.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Halk Edebiyatı Maddesi, 15. Cilt, İstanbul, 1997.
- UNGAN, Suat, İşlevsel Yönleriyle Ninniler, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2009.
- Köprülü: <http://www.cakildergi.com/turk-edebiyatinin-tasnifi-hakkinda-kopruluden-farkli-dusunmek/>.

التنهيدة الإلهية في الادب الشعبي التركي

ملخص

أظهر الأدب التركي دوراً كبيراً بالماضي لحد يومنا هذا في العديد من المجالات الاجتماعية من خلال التطوير والدراسات الأكاديمية في مجال الادب. وعبر التاريخ التركي تم تقسيم الأدب التركي إلى ثلاث فروع. ويعتبر هذا النوع هو الأدب التركي قبل الإسلام، والثاني هو الأدب التركي تحت تأثير الإسلام والثالث الأدب التركي من جذور الغربية. مع قبول ودخول الأتراك إلى الدين الإسلامي، تشكلت بنية أدبية ذات سمات إسلامية، في وقتها كان الأدب الشعبي التركي هو الرائد في هذا النوع. وهي مقسمة إلى فروع مثل الأدب الشعبي المجهول، وأدب العشق وأدب التكايا. والتهويدات هي إحدى منتجات الأدب الشعبي التركي التي تم تشكيلها تحت عنوان الأدب الشعبي المجهول.

التهويدات هي أعمال شعرية تُغنى بألحان من أجل نوم وتهذئة الأطفال وجعلهم ينامون بسهولة. يتم غنائها بأسلوب فريد وتشبه إلى حد كبير الانشودة المغناة. ومن ممكن للجميع أن يغنون التهويدات الخاصة بهم، أو استخدام التهويدات التي سبق غنائها عن طريق الكلام الشفاهي. ويكون بالغالب المتحدث غير معروف. لذلك، يتم تقييمه في فئة الأدب الشعبي المجهول. يقال للطفل بأسلوب قصير وبسيط، وسلس. كما يقال في شكل شعر، فإنهم يغنون في الغالب مع الترانيم.

عندما يتعلق الأمر بالتهويدات، فإن المصادر كثيرة. لأن كل مجتمع ينتج تهويدة خاصة به. وتجدر الإشارة إلى أن هنالك مجالاً كبيراً بالتوسع في هذا المجال. بالغالب

تحتوي جميع التهويدات تقريباً على محتوى ديني، وإنه يتناول تعاليم الله. حيث يغرسون عند الأولاد على التعاليم الإسلامية منذ الصغر.

في هذه الدراسة، سنتناول تعاليم الإسلام في التهويدات، وهي جزء من الأدب الشعبي المجهول، وهو فرع من الأدب الشعبي التركي. ومن خلال البحث ندرس سمات التهويدات ومكانتها في الأدب ومحتواها. ثم سننظر في تعاليم الله في التهويدات الشعبية التركية.

الكلمات المفتاحية: التهوية، الله، الطفل، الأدب الشعبي التركي، الأدب الشعبي المجهول، القصيدة، النثر، الهوس، علم النفس، علم نفس الطفل، الكائن الأسمى، الرمز، النوم، التفسير والفكر، الأدب.

